

FRITS HELMUTH

(1931 - 2004)

Skuespiller. Født 3/7 1931, død 12/12 2004 - 73 år gammel. Søn af skuespiller og sanger Osvald Helmuth (1894-1966). Gift 3 gange: 1° 1957-60 med balletdanserinde Agneta Segerskog (1938-1983), 2° 1961-64 med skuespillerinde Jeanne Darville (1924-1995). Far til skuespiller Mikael Helmuth (f. 1958) og barneskuespiller Pusle Helmuth (f. 1962).

Debuterede som barneskuespiller i 1943. Optaget på Det kgl. Teaters elevskole i 1950. Omfattende scenekarriere.

Uddrag fra Morten Piils "Danske filmskuespillere" (Gyldendal, 2003):

Han begyndte sin filmkarriere som en ivrig og pligtopfyldende barneskuespiller: han er sin far Osvald som barn i vestkystdramaet "Blaavand melder storm" (1938) og har småroller i "Ebberrød bank" (1943), "Frihed, lighed og Louise" (1943), "Mit liv er musik" (1944) og "Hans store aften" (1946). Mekaniske præstationer uden megen situationsfornemmelse.

Som ung i 1950'erne lignede han svigermors drøm. Men dansk film havde netop i denne periode brug for drenget renskurede typer. Og det ufærdige skuespiller-føl havde oprigtig følsomhed, naturlig replikføring og kunne - som trompetspillende yngling i "Ung leg" (1956) - tilføre sit duksedrenge-image en ægte idealistisk gnist. Men den mesterlige karakterskuespiller og forvandlingskunstner, der senere skulle folde sig ud, lå stadig begravet op gennem 1960'erne, hvor rollerne var få og uinspirerende.

Først i 1970'erne tog Frits Helmuth hul på mere sammensatte karakterer som den forpinte tvivler Johannes Vig i Martin A. Hansen-filmatiseringen "Løgneren" (1970) - en vanskelig rolle, som han slap forbløffende uskadt fra. Og med sin filmrolle nummer 18, den iskolde, glatte direktør og forsikringsvindler i Hans Kristensens indflydelsesrige kriminalfilm "Per" (1974), finder Helmuth en ny afslappet autoritet: med sit klare, faste blik og sin velmodulerede replik kan han nu spille på sin rolige pondus og give sine figurer tvetydige nuancer. En udvikling, der også tegner sig i hans diskrete fremstilling af den vege Paul i de to relaterede Leif Panduro-tvfilm lavet af Palle Kjærulff-Schmidt, "Bertram og Lisa" og "Anne og Paul", begge fra 1975.

Og så er vejen banet for den brede vifte af karakterroller fra den sidste snes år, rækkende fra svage mænd som faderen i "Johnny Larsen" (1979) over lærertyrannen i "Det forsømte forår" (1993) og en farverig musiker som kro-pianisten Outzen i "Min fynske barndom" (1994) frem til den ubøjelige strisser Jespersen i "Her i nærheden" (2000).

Hans anonyme ydre bliver den neutrale tavle, karaktererne kan tegnes på. Som han skriver i sine erindringer: "Jeg ligner ikke noget som helst - det er det, der er det gode ved det." Mest i overensstemmelse med sin indre natur er han måske i rollerne som den eftertænksomme mand, han åbenbarer i sin erindringsbog. Men han kan også åbne for sluser af spruttende temperament eller skære igennem med ætsende intensitet. Forvandlingen opstår indefra, selv om han også er suveræn som maskeringskunstner.

I sine første film som voksen viser han velskrubbedt uskyld og sympatisk naturlighed i banale roller.

Han placeres tre gange som søn i skyggen af stærkere fader-personligheder: Ib Schønberg i den dystre "Sønnen" (1952), Gunnar Lauring i den tynde komedie "Min søn Peter" (1953) og Osvald Helmuth i "Den kloge mand" (1956), hvor han er lægesønnen, der geråder i konflikt med sin kvaksalverfar, spillet af Osvald. Her gør han mest indtryk med sit flotte Brian Laudrup-ydre i en umulig rolle.

Til gengæld har han en hovedrolle som en lidt enfoldig flytteemand i komedien "Det er så yndigt at følges ad" (1954) og får en pæn modtagelse. Og i Johannes Allens meget sete problemdrama "Ung leg" (1956) danner han for første gang par med Ghita Nørby i rollen som en trompetspillende ildsjæl. Her viser han klart, at han kan mere end dansk films gennemsnitlige 'unge mand'.

Efter at have været artig titelrolleindehaver i "Styrmand Karlsen" (1959) - "den kedeligste og fadeste præstation, jeg efter min mening har ydet", kalder han den i sine erindringer - spiller han med ungdommelig intensitet den medicinstuderende i Knud Leif Thomsens idé-forældede debutfilm "Duellen" (1961), hvor han plages af dyr-menneske-modsætningen.

Derpå følger forglemmelige historiske roller i Herman Bang-filmen "Tine" (1964) og Erik Balling-operetten "Landmandsliv" (1965), han forsøger sig behjertet som fisker i eksistentiel og materialistisk havsnød i Ib Mossins ambitiøse "Stormvarsel" (1968), og spiller den første af adskillige strissere, rejseholds-opdager Mørck i den bastante Poul Ørum-filmatisering "Kun sandheden" (1974).

Svage film, som han ikke kan rette op på. Men Helmuth udvikler sig alligevel i 1970'erne til en af dansk film klart bedste karakterskuespillere. Han illuderer godt som politiker i knibe i Franz Ernsts og Klaus Rifbjergs tv-film "Privatlivets fred" (1973), og han giver sin forsikringssvindlende direktør i Hans Kristensens "Per" (1975) en rammende overflade-affabel høvenhed. Og han får den første af hele fire Bodilpriser for sin dominerende hovedrollepræstation i Edward Flemings "Lille spejl" (1978), hvor han udnytter hvad han selv kalder "en lidt pjasket gangart, jeg plejer at gemme bag mine roller" som den ensomme bøsse, der drømmer om fest og forløsning.

Og i Morten Arnfreds nyklassiker "Johnny Larsen" (1979) er en nu bebrillet Helmuth igen suveræn som 'lille mand' - Johnnys ufaglærte arbejderfar, der har lært at tilpasse sig og skrue ned for kravene. Et varmt hverdagsportræt i musikalsk samspil med Allan Olsens Johnny.

Herefter kommer nogle år med solide indsatser i mindre vellykkede film: atter far i Annette Olsens ungdomsfilm "Skal vi danse først?" (1979); ulveforsker i Helle Stangerup-filmatiseringen "Ulvetid" (1981); en lille lægerolle i "Forræderne" (1983); og en præcis præstation som sympatisk, men usentimental politimand i "Midt om natten" (1984). I den frie Blicher-filmatisering "Elise" (1984) kæmper han som præst med instruktøren Claus Plougs og manuskriptforfatteren Mogens Rukovs konstruktioner og lod sig med megen møje sminke 85-årig i otte dage - uden at optagelserne blev brugt.

Derefter blev hans i hver fiber gennemføjte Karl Aage i "Dansen med Regitze" (1989) et come-back, også på grund af en genforening med favoritpartneren Ghita Nørby, som han har spillet sammen med på film i over 40 år.

"Nogle af hans beundringsværdige præstationer kunne savne en afgørende farlighed," skrev Politikens Bent Mohn om hans store teaterroller i en fødselsdagsartikel 1991. - "Frits Helmuth spiller helst mennesker, han personligt selv kan lide. Det rigtig onde ligger ikke for hans gemyt. Måske tror han ikke på det?"

Svaret kom med den sataniske lektor Blomme i "Det forsømte forår" (1993), der kompenserer for sin ubetydelighed i hverdagslivet ved at gøre sig til diktator i klasseværelset. Her gør Helmuth - med overrumplende frodighed - onskaben farverig og facetteret, som når han bruger lillefingeren til at kalde eleverne op til afstraffelse. Han ender med at blive ét med sin maske - den fuldendte, sadistiske klasseværelse-despot.

Den samme blomstrende udadvendte styrke, men denne gang med positivt fortegn, ligger der i det vitale birolleportræt af værtshuspianisten Outzen i Erik Clausens Carl Nielsen-film "Min fynske barndom" (1993) - lidt af et menneskevrag, men stadig optændt af kunstens hellige ild. Han er den rene fryd som erfaren tjener i Jonas Elmers afgangsfilm fra Filmskolen, "Debut" (1996). Og han ses som ensom enkemand i Marius Holsts norske "Pust på meg!" (1996); komisk desperat og selvmordstruende tubaist i Anders Thomas Jensens novellefilm "Wolfgang" (1997); og en imponant, tyrannisk brygger Jacobsen i de sidste seks afsnit af den haltende DR-tv-serie "Bryggeren" (1996).

På film får han - mærkeligt nok - først en større rolle igen i 2000 som den stædige politimand og sporhund Jespersen i Kaspar Rostrups intense kammerspil for fire stemmer, "Her i nærheden". Et stærkt portræt af et skyklap-menneskes ensporede jagt på retfærdighed.

Og som den barske, drikfældige provinslæge i Anders Thomas Jensens gangsterkomedie "Blinkende lygter" (2000) tegner Helmuth igen en skæv eksistens - denne gang med udsøgt sort humor. Et opstrammende bevis på, at et lille halvt århundredes skuespillererfaring, klassisk baggrund på Det kgl. Teater og et ry for usvigelig seriøsitet ikke er nogen hindring for et lydefrit samspil med dansk films brat pack. [Uddrag fra "Danske filmskuespillere" slut]

Litteratur: Frits Helmuth: Med mellemrum - erindringer (2000).

Filmografi			
Musik			
Titel	^År	^Funktion	^Kategori
Oskar & Josefine	2005	Doktor Dinesen	DK/Spillefilm
Villa Paranoia	2004	Walentin	DK/Spillefilm
Skatteplaneten	2002	Fortæller	U/Spillefilm
Carl Peter Værnet	2002	Fortæller	DK/Dokumentarfilm
Anden juledag	2000	Alfred	DK/Kort fiktion
Her i nærheden	2000	Jespersen	DK/Spillefilm
Blinkende lygter	2000	Carl	DK/Spillefilm
En sjælden fugl	1999	Dr. Flage	DK/Kort fiktion
Wolfgang	1997	Gert	DK/Kort fiktion
Renters rente	1996	Natlæge Jakob Man	Tv-serie
Bryggeren	1996	J.C. Jacobsen som ældre	Tv-serie
Debut	1995	Medvirkende	DK/Kort fiktion
De skrå brædder	1995	Medvirkende	DK/Dokumentarfilm
Frihedens skygge	1994	Sven Gabrielsen	Tv-serie
En kærlig omstigning	1994	Helge	Tv-film
Min fynske barndom	1994	Outzen	DK/Spillefilm
Længe leve friheden	1993	Jacobsen	Tv-film
Det forsømte forår	1992	Lektor Blomme	DK/Spillefilm
Høfeber	1991	Dommer Hans Erling Herzberg	DK/Spillefilm
Dansen med Regitze	1989	Karl Aage	DK/Spillefilm

Titel	År	Funktion	Kategori
Klitgården	1985	Swami Nephuhia	Tv-serie
Elise	1985	Præsten, hendes mand	DK/Spillefilm
Niels Klims underjordiske rejse	1984	Niels Klim/Fortæller	Tv-serie
Driver dug, falder rim	1984	Medvirkende	DK/Kort fiktion
Midt om natten	1984	J.O. Kurtzen, politiassistent	DK/Spillefilm
Forræderne	1983	Dr. Bachmann	DK/Spillefilm
Næsten et menneske	1981	Instruktion, Manus, Medvirkende	DK/Kort fiktion
Polledreng kommer hjem	1981	Medvirkende	Tv-film
Ulvetid	1981	Tom	DK/Spillefilm
Cigaretter og tommelfingre	1980	Katrines far	DK/Kort fiktion
Den hemmelige skuffe	1979	Medvirkende	Tv-film
Sanct Hansaften-spil	1979	Manden ved kilden	Tv-film
Johnny Larsen	1979	Johnnys far	DK/Spillefilm
Skal vi danse først?	1979	Susannes far	DK/Spillefilm
Frikendt	1978	Poul Jørgensen, arbejdsleder	DK/Kort fiktion
Tribadernes nat	1978	Medvirkende	Tv-film
Lille spejl	1978	Bent	DK/Spillefilm
Hvem myrder hvem?	1978	Medvirkende	DK/Spillefilm
Kikkebakke Boligby	1977	Alfred	Tv-serie
Kikkebakke Boligby	1977	Alfred	Tv-serie
Tre søstre	1977	Medvirkende	Tv-film
Den blåøjede satan	1976	Svend Eriksen	Tv-film
Anne og Paul	1975	Paul	Tv-film
Annoncen	1975	Medvirkende	Tv-film
Bertram og Lisa	1975	Paul Carstensen	Tv-film
Kun sandheden	1975	Kriminalassistent Mørck	DK/Spillefilm
Per	1975	Helge Lorentzen, direktør	DK/Spillefilm
Natten i ventesalen	1974	Graversen	Tv-film
Båndet	1973	Baronen	Tv-film
Privatlivets fred	1973	Medvirkende	Tv-film
Mellem fem og syv	1970	Leif	Tv-film
Svejk i anden verdenskrig	1970	Ung Prochazka	Tv-film

Titel Løgneren	År 1970	Funktion Johannes Vig	Kategori DK/Spillefilm
Fugls føde	1968	Medvirkende	DK/Kort fiktion
Stormvarsel	1968	Kurt	DK/Spillefilm
Gidslet	1967	Medvirkende	Tv-film
Billet til Månen	1967	Han	Tv-film
Genboerne	1966	Medvirkende	Tv-film
Landmandsliv	1965	Frantz von Rambow	DK/Spillefilm
Eurydike	1964	Orfeus	Tv-film
Tine	1964	Løjtnant Appel	DK/Spillefilm
Tony tegner en hest	1963	Tim Shields	Tv-film
Duellen	1962	Mikael	DK/Spillefilm
Prinsesse for en dag	1962	Jan	DK/Spillefilm
Skibet er ladet med -	1960	Max Ibsen, yngre forretningsmand	DK/Spillefilm
Gamle melodier	1960	Medvirkende	Tv-film
Du skønne ungdom	1960	Medvirkende	Tv-film
Fransk uden tårer	1960	Medvirkende	Tv-film
Eventyrrejsen	1960	Gustav Hollstrøm	DK/Spillefilm
De sjove år	1959	Jens	DK/Spillefilm
Lille rislende kilde	1959	Medvirkende	Tv-film
Den skønne ungdom	1959	Medvirkende	Tv-film
Vintersolhverv	1959	Mio	Tv-film
Kærlighedens melodi	1959	Fortæller	DK/Spillefilm
Styrmand Karlsen	1958	Styrmand Knud Karlsen	DK/Spillefilm
Den skårede krukke	1958	Medvirkende	Tv-film
Jeg elsker dig	1957	David	DK/Spillefilm
Glasmenageriet	1957	Medvirkende	Tv-film
Soldaterløjer	1957	Medvirkende	Tv-film
Den kloge mand	1956	Ulf Thomsen, Rasmus' søn	DK/Spillefilm
Ung leg	1956	Benny	DK/Spillefilm
Den lykkelige rejse	1955	Medvirkende	Tv-film
I sandhed en helt	1955	Medvirkende	Tv-film
En skæfuld katarsis	1955	Medvirkende	Tv-film

En skolefilm katalog

Titel	År	Funktion	Kategori
Det er så yndigt at følges ad	1954	Lasse	DK/Spillefilm
Den lille butik	1954	Medvirkende	Tv-film
Kongeligt besøg	1954	Hønse-Erik	DK/Spillefilm
Min søn Peter	1953	Peter, Michael og Lydias søn	DK/Spillefilm
Sønner	1953	Simon	DK/Spillefilm
Ta' Pelle med	1952	Mejeriarbejder	DK/Spillefilm
Hans store Aften	1946	Egon	DK/Spillefilm
Mit liv er Musik	1944	Medvirkende	DK/Spillefilm
Frihed, Lighed og Louise	1944	Peter, Kildals søn	DK/Spillefilm
Ebberød Bank	1943	Mads, Vipperups søn	DK/Spillefilm
Blaavand melder Storm	1938	Jens Olesen som barn	DK/Spillefilm

 UDSKRIV

 DOWNLOAD PDF